

A
B
C
D
E

Staben
SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN

TJÄNSTEUTLÅTANDE 2005-01-21
SOTN 2005-02-15 DNR 106-29/2005

Handläggare: Anette Agenmark
Telefon: 508 25 008

Till
Socialtjänstnämnden

Mottagande av barn från annat land som kommer till Sverige utan
medföljande legal vårdnadshavare (s.k. ensamkommande barn).
- Yttrande över utrikesdepartementets promemoria Ds 2004:54

Förslag till beslut

Socialtjänstnämnden godkänner yttrandet och överlämnar det till Kommunstyrelsen

Dag Helin

Elsie Edlund

Sammanfattning

I promemorian redovisar en interdepartemental arbetsgrupp inom Regeringskansliet sina slutsatser och förslag rörande ansvarsfördelningen mellan stat och kommun och mellan kommunerna i syfte att förbättra mottagandet av ensamkommande asylsökande barn i Sverige.

Förvaltningen välkomnar förslagen i promemorian eftersom bedömningen är att ett ökat kommunalt ansvar för mottagandet och ett klargörande av ansvarsfördelningen är ett fortsatt led i rätt riktning när det gäller att förbättra villkoren för barn som kommer ensam till Sverige från ett annat land. Utgångspunkterna i förslaget överensstämmer väl med Stockholms stads hållning till de ensamkommande barnens behov av vård och omsorg. I stadens riktlinjer anges att alla ensamkommande barns alltid ska utredas av socialtjänsten och att handläggningen ska vara densamma och lika noggrann som när det gäller andra barn samt att de ska ha samma rätt till stöd och eventuellt skydd.

Ärendets beredning

Ärendet har handlagts inom Staben för utredning och projekt.

Bakgrund

Under senare år har de ensamkommande barnens situation uppmärksammats i olika avseenden. Det har i samband med detta framkommit att det finns behov av att ytterligare stärka skyddet av dessa barn. Migrationsverket och Socialstyrelsen har haft regeringens uppdrag att förbättra mottagandet och myndigheterna redovisade i juni 2002 sina förslag i en rapport där det bl.a. föreslås organisatoriska förändringar av ansvarsfördelningen när det gäller mottagandet av ensamkommande barn.

Ansvar för mottagandet av asylsökande i Sverige ligger i huvudsak på staten. När det gäller ensamkommande asylsökande barn, är ansvaret delat mellan Migrationsverket och kommunerna. Mottagningsprocessen för asylsökande ensamkommande barn har inte reglerats särskilt i författning och från olika håll har det framförts att bristen på författningsreglering har medfört att det kvarstår oklara ansvarsförhållanden både mellan Migrationsverket och kommunerna samt mellan kommunerna. Det har vidare från olika håll framförts att det av flera olika skäl är olämpligt att ansvaret ligger på Migrationsverket och att kommunerna i stället bör ta över hela ansvaret för ensamkommande barn, vilket skulle bidra till att renodla ansvarsfördelningen mellan stat och kommun.

En interdepartemental arbetsgrupp inom Regeringskansliet har ansvarat för den fortsatta beredningen av frågan om att förbättra mottagandet av ensamkommande barn. Arbetsgruppen behandlar och redovisar i denna departementspromemoria sina slutsatser och förslag rörande ansvarsfördelningen gällande asylsökande ensamkommande barn.

Kommunstyrelsen har remitterat promemorian till Socialtjänstnämnden, stadsledningskontoret, Överförmyndarnämnden, samt till tre stadsdelnämnder för yttrande senast 2005-03-07.

Promemorian i korthet

I promemorian föreslås ett ökat kommunalt ansvar för mottagandet av ensamkommande barn genom att mottagandet förändras så att Migrationsverket ska ha ett övergripande ansvar för barnens boende men att avtalskommuner huvudsakligen ska anordna och ansvara för boendet. Det reella mottagandet av asylsökande ensamkommande barn överförs därmed till de kommuner som tecknar avtal med Migrationsverket, vilka då även ansvarar för att ge barnet bistånd enligt socialtjänstlagen. Vidare föreslås att kommuner som tecknat avtal med Migrationsverket om att anordna boenden för asylsökande ensamkommande barn, utöver den vanliga ersättningen kommunerna har rätt till för flyktingmottagandet, skall ha rätt till statlig ersättning för sina kostnader för boendet.

I promemorian lämnas också förslag på regler för att fastställa ansvarsfördelningen mellan kommunerna under såväl asylutredningen som när uppehållstillstånd har beviljats. Kortfattat innebär förslaget att Migrationsverket anvisar ett asylsökande ensamkommande barn ett boende som drivs av en avtalskommun eller hos en anhörig eller annan person som barnet hänvisat till. Den kommun i vilken boendet ligger skall därefter anses utgöra barnets vistelsekommun enligt socialtjänstlagen. Socialnämnden i denna kommun skall därefter utreda barnets behov samt frågan om lämpligt boende. När barnet har beviljats uppehållstillstånd är utgångspunkten att en och samma kommun, med utgångspunkt i folkbokföringen, ska svara både för barnets introduktion och för insatser enligt socialtjänstlagen.

Promemorian i sin helhet finns på
www.regeringen.se/content/1/c6/03/69/59/36eefbf0.pdf

Socialtjänstförvaltningens synpunkter

Förvaltningen välkomnar förslagen i promemorian eftersom nuvarande otydliga ansvarsgränser mellan stat och kommun och oklarheten om vilken kommun som har utredningsansvar innebär att ensamkommande barn riskerar att inte få sina behov av

vård och omsorg tillgodosedda. Förvaltningens bedömning är att ett ökat kommunalt ansvar för mottagandet och ett klargörande av ansvarsfördelningen är ett fortsatt led i rätt riktning när det gäller att ge bättre förutsättningar för barn som kommer ensamma till Sverige från ett annat land. Av flera rapporter har det framkommit att socialtjänsten i vissa kommuner underlåter att utreda barnens behov och det tilltänkta boendets lämplighet med hänvisning till att dessa barn är migrationsverkets ansvar.

Utgångspunkterna i förslaget överensstämmer dock väl med den hållning till ensamkommande barns behov som Stockholms stad har intagit. För att förbättra villkoren för ensamkommande barn som efter ankomsten till Sverige bosatt sig hos släktingar i staden antog kommunstyrelsen 2003 särskilda riktlinjer för handläggningen av dessa ärenden. I riktlinjerna slås det fast att ensamkommande barn alltid ska utredas av socialtjänsten för att barnen ska kunna tas omhand på bästa sätt och få det stöd som behövs. Handläggningen när det gäller ensamkommande barn ska vara densamma som för andra barn med särskilda behov och eventuellt behov av skydd. En familjehemsutredning ska alltid göras och den ska vara lika noggrann oavsett om den gäller placering hos släktingar eller hos rekryterade familjehem.

Ett problem som bör uppmärksammas i sammanhanget är att allt för många barn vid ankomsten flyttar in i boenden hos släktingar eller andra som inte är direkt olämpliga, men som av olika skäl inte kan godkännas för ett stadigvarande uppdrag som familjehem. Det förekommer även att det framkommer att släktingfamiljen egentligen inte är villig att ta på sig ansvaret för barnet, men har svårt att säga nej. Ett boende hos släktingar eller andra närstående vid ankomsten innebär att barnet kan komma att utsättas för ytterligare en, för barnet ofta oförståelig, familjeseparation som kan ha en negativ inverkan på barnets fortsatta utveckling. För att undvika att barnet utsätts för denna risk bör därför huvudregeln vara att Migrationsverket anvisar de ensamkommande barnen en plats på en boendeenhet under tiden socialtjänsten utreder barnets behov och det tilltänkta boendets lämplighet.